

01

DEMOGRAFIJA I PORODICA

Zakon o demografskoj revitalizaciji Unsko-sanskog kantona

Oblast	Demografija i porodica
Status	Prijedlog, prije skupštinske procedure
Lista	Željko Komšić – Za građansku državu – DF/GS
Izbori	Opći izbori 04.10.2026. · izborna jedinica 201

Predlađači

- 22 Ibrahim Veladžić
- 14 Amir Tahić

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
UNSKO-SANSKI KANTON
SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA

Na osnovu člana 11. tačka n) Ustava Unsko-sanskog kantona – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 1/04 i 11/04) i nadležnosti kantona u oblasti socijalne politike, obrazovanja, stambene politike i finansiranja kantonalnih djelatnosti, Skupština Unsko-sanskog kantona, na sjednici održanoj _____ 2026. godine, donosi

Z A K O N
O DEMOGRAFSKOJ REVITALIZACIJI
UNSKO-SANSKOG KANTONA

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.
(Predmet)

- (1) Ovim zakonom uređuje se kantonalna politika demografske revitalizacije, prava porodica s djecom i povratnika, osnivanje Fonda za demografsku revitalizaciju, način finansiranja, evidencija, izvještavanje i nadzor.
- (2) Prava iz ovog zakona dopunska su pravima iz federalnih i kantonalnih propisa o materijalnoj podršci porodicama s djecom i socijalnoj zaštiti i ne umanjuju ta prava.

Član 2.
(Cilj)

- (1) Cilj zakona je stvoriti predvidive uslove da mladi ostanu, da se porodice odluče na dijete i da se dio odseljenih vrati, uz javno mjerenje učinka.
- (2) Zakon ne garantuje rast broja rođenih u svakoj godini, ali obavezuje vlast da mjere traju cijeli mandat i da se o rezultatima izvještava Skupština.

Član 3.
(Značenje pojmova)

- (1) Porodica, u smislu ovog zakona, obuhvata bračne i vanbračne partnere, samohranog roditelja, usvojitelja i staratelja koji žive s djetetom u zajedničkom domaćinstvu.
- (2) Dijete je maloljetna osoba, uključujući usvojeno dijete i dijete u starateljstvu.
- (3) Red djeteta određuje se prema broju žive djece iste majke, odnosno usvojitelja, koja žive u porodici. Blizanci i višeploдни porodi računaju se kao zasebna djeca.
- (4) Povratnik je državljanin Bosne i Hercegovine koji je najmanje 36 mjeseci imao prebivalište ili boravak van Bosne i Hercegovine i koji prijavi prebivalište u USK s namjerom stalnog boravka.

(5) Ruralno područje je naseljeno mjesto koje nije sjedište grada ili općine, ili područje koje Vlada odlukom utvrdi kao područje depopulacije.

(6) Deficitarni kadar su zanimanja koja ministarstvo nadležno za rad, uz Službu za zapošljavanje, jednom godišnje objavi (najmanje: ljekari, medicinske sestre, odgajatelji, nastavnici STEM predmeta, IT stručnjaci).

Član 4.

(Načela)

(1) Politika se vodi po načelima: jednakosti bračne i vanbračne zajednice; najboljeg interesa djeteta; predvidivosti mjera kroz mandat; dostupnosti prava u svim općinama; zabrane diskriminacije; transparentnosti potrošnje; i dodatne podrške samohranim roditeljima, djeci s poteškoćama i ruralnim porodicama.

(2) Prava iz ovog zakona nisu uslovljena stranačkom pripadnošću, nacionalnom pripadnošću ni imovinskim cenzusom, osim ako je određeno pravo izričito vezano za stvarni trošak (vaučer za vrtić).

Član 5.

(Teritorijalna primjena)

(1) Prava ostvaruju osobe s prebivalištem na području Unsko-sanskog kantona, pod uslovima ovog zakona.

(2) Promjena prebivališta van Kantona u toku korištenja mjesečnog prava obustavlja isplatu od narednog mjeseca.

II. NOSIOCI POLITIKE

Član 6.

(Skupština Kantona)

(1) Skupština usvaja ovaj zakon, četverogodišnji program demografske revitalizacije i godišnji izvještaj o provedbi.

(2) Skupština ne može u zakonu o budžetu ukinuti Fond niti preusmjeriti njegova sredstva na plate, reprezentaciju ili nabavku vozila.

Član 7.

(Vlada i ministarstvo)

(1) Vlada predlaže program, utvrđuje ruralna područja i listu deficitarnog kadra i odgovara za provedbu.

(2) Ministarstvo nadležno za rad i socijalnu politiku (u daljem tekstu: Ministarstvo) vodi Fond, donosi pravilnike, nadzire centre za socijalni rad i objavljuje portal prava.

(3) Ministarstvo nadležno za obrazovanje dužno je, u roku 90 dana od stupanja na snagu, dostaviti plan kapaciteta vrtića po općinama.

Član 8.

(Kantonalno vijeće za demografiju)

- (1) Osniva se Vijeće od 11 članova: ministar nadležan za socijalnu politiku (predsjedavajući), predstavnici ministarstava obrazovanja, privrede i finansija, dva načelnika/gradonačelnika, direktor Službe za zapošljavanje, predstavnik pedijatar, predstavnik vrtića, predstavnik dijaspore i predstavnik statistike.
- (2) Vijeće se sastaje najmanje četiri puta godišnje. Sjednice su javne, zapisnik se objavljuje u roku sedam dana.
- (3) Vijeće predlaže korekcije iznosa, upozorava na uska grla (vrtići, stanovi, kadar) i daje mišljenje o budžetu Fonda.

Član 9.

(Općine, gradovi i centri za socijalni rad)

- (1) Centri za socijalni rad primaju jedan zahtjev za sva prava iz ovog zakona (Jedan šalter).
- (2) Općina i grad mogu, iz vlastitog budžeta, dodati iznose iznad kantonalnih. Dodatak se ne uračunava u kantonalni minimum i ne smanjuje kantonalno pravo.
- (3) Općina je dužna Ministarstvu do 31. januara dostaviti broj slobodnih i nedostajućih mjesta u vrtićima.

III. FOND ZA DEMOGRAFSKU REVITALIZACIJU

Član 10.

(Osnivanje Fonda)

- (1) Osniva se Fond za demografsku revitalizaciju Unsko-sanskog kantona kao poseban budžetski račun u okviru Ministarstva.
- (2) Fond nije zasebno pravno lice i ne zapošljava novu upravu. Administraciju obavlja Ministarstvo postojećim kapacitetom, uz najviše dva dodatna izvršioca ako sistematizacija to zahtijeva.

Član 11.

(Prihodi Fonda)

- (1) Prihodi Fonda su: sredstva budžeta Kantona; najmanje 20% federalnog transfera koji je namijenjen demografskoj politici; donacije; namjenska sredstva EU i drugih donatora; i sredstva vraćena zbog neosnovanog korištenja prava.
- (2) Nepotrošena sredstva Fonda prenose se u narednu godinu i ne smiju se zatvoriti u korist opšte rezerve.

Član 12.

(Namjena)

- (1) Sredstva Fonda koriste se isključivo za prava iz glava IV. do VII. ovog zakona, informisanje građana i evaluaciju.
- (2) Trošak administracije ne smije preći 4% godišnjeg obima Fonda.

IV. NAKNADA ZA NOVOROĐENČE I MJESEČNI DODATAK

Član 13.

(Pravo na naknadu za novorođenče)

- (1) Pravo ostvaruje roditelj, usvojitelj ili staratelj djeteta rođenog ili usvojenog nakon stupanja zakona na snagu, ako najmanje jedan roditelj ima prebivalište u USK neprekidno najmanje 12 mjeseci prije rođenja, odnosno usvojenja, i ako dijete ima prebivalište u USK.
- (2) Iznos iznosi: 1.500 KM za prvo dijete; 3.000 KM za drugo; 5.000 KM za treće i svako sljedeće dijete.
- (3) Kod blizanaca i višeprodnog poroda isplaćuje se iznos za svako dijete prema redu koji bi to dijete imalo da je rođeno zasebno, s tim da se za drugo i svako naredno dijete iz istog poroda dodaje 1.000 KM.
- (4) Pravo se ostvaruje i za mrtvorodeno dijete nakon 28. sedmice trudnoće, u iznosu predviđenom za red tog djeteta, bez mjesečnog dodatka.

Član 14.

(Mjesečni dodatak za njegu)

- (1) Uz naknadu iz člana 13. pripada mjesečni dodatak: 80 KM za prvo, 150 KM za drugo i 220 KM za treće i svako sljedeće dijete, u trajanju od 24 mjeseca.
- (2) Dodatak se ne uračunava u osnovicu za socijalnu pomoć i ne smanjuje federalna prava.
- (3) Ako u porodici istovremeno živi više djece mlađe od 24 mjeseca, dodaci se sabiraju.

Član 15.

(Uvećanja)

- (1) Samohranom roditelju mjesečni dodatak uvećava se za 40%.
- (2) Porodici s prebivalištem u ruralnom području jednokratna naknada i mjesečni dodatak uvećavaju se za 25%. Uvećanja se mogu sabirati.
- (3) Za dijete s utvrđenim invaliditetom ili teškoćama u razvoju mjesečni dodatak uvećava se za 50% i traje 36 mjeseci.

Član 16.

(Rok i način isplate)

- (1) Zahtjev se podnosi u roku od 6 mjeseci od rođenja ili usvojenja. Zakasnjeli zahtjev gubi jednokratnu naknadu, ali ne i preostali mjesečni dodatak.
- (2) Jednokratna naknada isplaćuje se u roku od 30 dana od konačnog rješenja, na račun podnosioca.
- (3) Mjesečni dodatak isplaćuje se do 10. u mjesecu za prethodni mjesec.

V. VRTIĆ, ŠKOLA I STAN

Član 17.

(Pravo na mjesto ili vaučer)

- (1) Svako dijete s prebivalištem u USK, od navršene prve do šeste godine, ima pravo na mjesto u javnom vrtiću ili, dok mjesta nema, na vaučer.
- (2) Vaučer pokriva stvarni trošak smještaja u licenciranoj predškolskoj ustanovi, najviše 180 KM mjesečno po djetetu.
- (3) Vaučer prestaje kad dijete dobije javno mjesto, kad napuni šest godina, ili kad porodica napusti Kanton.
- (4) Ministarstvo obrazovanja u roku godinu dana od stupanja na snagu predlaže Skupštini plan izgradnje i dogradnje vrtića po općinama, s brojem nedostajućih mjesta.

Član 18.

(Školski pribor i prijevoz)

- (1) Učeniku koji upisuje prvi razred osnovne škole u USK pripada vaučer od 150 KM za pribor, isplaćen do 15. augusta.
- (2) Besplatan prijevoz učenika osnovnih škola, gdje je uveden, ostaje i ne smije se ukidati radi finansiranja ovog zakona.

Član 19.

(Stambeni prioritet)

- (1) Porodica s maloljetnim djetetom ima prednost u kantonalnim programima stambenog zbrinjavanja, po bodovniku koji donosi Vlada.
- (2) Dodatni bodovi pripadaju: porodici s dvoje ili više djece; samohranom roditelju; deficitarnom kadru; povratniku; i porodici iz ruralnog područja koja ostaje na selu.
- (3) Detalje uređuje zakon kojim se uređuje priuštivo stanovanje, a do njegovog donošenja — odluka Vlade u roku 60 dana.

VI. POSLODAVAC I TRŽIŠTE RADA

Član 20.

(Poticaj poslodavcu)

- (1) Poslodavac sa sjedištem ili registriranom poslovnom jedinicom u USK koji zaposlenog roditelja, nakon porodijskog ili roditeljskog odsustva, vrati na isto ili jednako plaćeno radno mjesto i zadrži ga najmanje 18 mjeseci, ostvaruje poticaj do 2.400 KM, u 12 jednakih mjesečnih rata.
- (2) Ako poslodavac u tih 18 mjeseci da otkaz, osim u slučaju teške povrede radne obaveze utvrđene pravosnažno, dužan je vratiti cijeli iznos s kamatom.
- (3) Javni sektor ostvaruje poticaj samo za nova zapošljavanja deficitarnog kadra, ne za postojeće budžetske plate.

Član 21.

(Fleksibilan rad u kantonalnim institucijama)

(1) Kantonalni budžetski korisnici dužni su roditelju djeteta do navršene četvrte godine omogućiti, na zahtjev, jedan dan rada od kuće sedmično ili pomak početka radnog vremena do 90 minuta, ako priroda posla to dozvoljava.

(2) Odbijanje zahtjeva mora biti obrazloženo pismeno u roku osam dana.

VII. POVRATAK DIJASPORE

Član 22.

(Paket povratka)

(1) Povratnik koji prijavi prebivalište u USK i u roku od 24 mjeseca živi s maloljetnim djetetom ili u tom roku dobije ili usvoji dijete, ostvaruje jednokratni paket od 4.000 KM.

(2) Uz paket ostvaruje prednost za vaučer, stambeni program i, ako registruje obrt ili d.o.o. sa sjedištem u USK, oslobođenje od kantonalnog dijela poreza na dohodak u trajanju od 24 mjeseca, u skladu s poreskim propisima FBiH i Kantona.

(3) Pravo se ostvaruje jednom u životu. Ako povratnik u roku od 36 mjeseci ponovo odjavi prebivalište, paket se vraća srazmjerno preostalom vremenu.

Član 23.

(Evidencija povratnika)

Ministarstvo vodi evidenciju povratnika isključivo radi ovog zakona. Podaci se ne smiju koristiti u političke svrhe niti ustupati trećima, osim po zakonu o zaštiti podataka.

VIII. POSTUPAK

Član 24.

(Jedan šalter)

(1) Zahtjev se podnosi centru za socijalni rad prema prebivalištu, na jedinstvenom obrascu, u papiru ili elektronski.

(2) Centar po službenoj dužnosti pribavlja izvod iz matične knjige, potvrdu o prebivalištu i podatke o zaposlenju, ako su dostupni iz službenih evidencija.

(3) Rješenje se donosi u roku od 20 dana. Žalba se podnosi Ministarstvu u roku od 15 dana. Žalba ne odgađa isplatu jednokratne naknade ako je pravo očigledno.

Član 25.

(Dokazi)

(1) Uz zahtjev se prilaže: izvod za dijete; dokaz o prebivalištu; broj računa; za usvojenje — rješenje; za samohranost — izjava i dokaz o samostalnom životu s djetetom; za povratnika — dokaz o boravku van BiH.

(2) Lažna izjava je osnov za prekršaj i povrat sredstava.

IX. FINANSIJE, EVIDENCIJA I IZVJEŠTAVANJE

Član 26.
(Minimalni obim Fonda)

- (1) U godini stupanja na snagu Fond ne može biti manji od 8 miliona KM. U svakoj narednoj godini mandata raste najmanje za stopu rasta ukupnog budžeta Kantona, a ne smanjuje se nominalno.
- (2) Ako prihodi Kantona padnu više od 10%, Vlada može predložiti Skupštini privremeno zamrzavanje rasta, ali ne smanjenje već priznatih prava.

Član 27.
(Portal i evidencija)

- (1) Ministarstvo u roku 90 dana pokreće javni portal: prava, obrasci, rokovi, broj riješenih zahtjeva po općini, prosječno vrijeme rješavanja, utrošak Fonda.
- (2) Lični podaci korisnika nisu javni. Javni su samo zbirni podaci.

Član 28.
(Godišnji izvještaj)

- (1) Vlada do 31. marta podnosi Skupštini izvještaj za prethodnu godinu: broj rođenih i umrlih po općini; broj korisnika po pravima; iznos isplata; broj vaučera; broj povratnika; broj odbijenih zahtjeva i razlozi; evaluacija učinka.
- (2) Izvještaj se objavljuje isti dan kad se uputi Skupštini.
- (3) Ako se broj rođenih u Kantonu smanji više od 5% u odnosu na prethodnu godinu, Vijeće u roku 60 dana predlaže korekciju mjera.

X. NADZOR I PREKRŠAJI

Član 29.
(Nadzor)

- (1) Upravni nadzor vrši Ministarstvo. Finansijski nadzor vrši Ministarstvo finansija i kantonalna revizija.
- (2) Namjensko trošenje Fonda predmet je obavezne godišnje revizije.

Član 30.
(Povrat neosnovano primljenih sredstava)

- (1) Ko ostvari pravo na osnovu netačnih podataka, dužan je vratiti iznos u roku 60 dana, uz zakonsku zateznu kamatu.
- (2) Povrat se može obaviti obustavom budućih isplata ili po propisima o prinudnoj naplati.

Član 31.
(Prekršaji)

- (1) Novčanom kaznom od 500 do 3.000 KM kaznit će se fizičko lice koje u zahtjevu navede netačan podatak odlučan za pravo.

(2) Novčanom kaznom od 2.000 do 10.000 KM kaznit će se poslodavac koji primi poticaj, a zatim protivpravno otkaže ugovor prije isteka roka iz člana 20.

(3) Novčanom kaznom od 1.000 do 5.000 KM kaznit će se odgovorno lice u centru za socijalni rad koje neprihvatanjem kompletnog zahtjeva ili nepribavljanjem podataka po službenoj dužnosti odugovlači postupak preko 20 dana bez opravdanog razloga.

XI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 32. **(Pravilnici)**

Ministar donosi pravilnik o obrascu, dokazima, načinu isplate, vaučeru i evidenciji u roku od 60 dana od stupanja na snagu.

Član 33. **(Usklađivanje)**

Odredbe kantonalnih propisa koje su u suprotnosti s ovim zakonom prestaju se primjenjivati danom početka primjene ovog zakona, osim ako daju veće pravo korisniku.

Član 34. **(Djeca rođena prije primjene)**

(1) Jednokratnu naknadu ostvaruju djeca rođena od dana početka primjene.

(2) Mjesečni dodatak mogu ostvariti i djeca mlađa od 12 mjeseci na dan početka primjene, srazmjerno preostalom periodu do 24. mjeseca života.

Član 35. **(Stupanje na snagu)**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u „Službenom glasniku Unsko-sanskog kantona“, a primjenjuje se od prvog dana trećeg mjeseca nakon stupanja na snagu.

PREDLAGAČ ZAKONA:
①② Veladžić Ibrahim

PREDLAGAČ ZAKONA:
③ Tahić Amir

OBRAZLOŽENJE

I. Pravni osnov

Pravni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 11. tačka n) Ustava Unsko-sanskog kantona, kojim je utvrđeno da Skupština Kantona donosi zakone Kantona, te u nadležnostima kantona u oblasti socijalne politike, obrazovanja, stambene politike i finansiranja kantonalnih djelatnosti. Zakon ne dira federalna prava iz Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom.

II. Razlozi za donošenje

Unsko-sanski kanton gubi stanovništvo brže nego što to može nadoknaditi privredom. Procjena sredinom 2024. govori o oko 259.600 stanovnika. Broj rođenih pao je sa oko 3.000 u 2004. na oko 1.335 u 2024. godini. Prirodni priraštaj je negativan. Mladi odlaze, a oni koji ostanu odgađaju djecu jer nemaju stan, vrtić i predvidiv novac u prvoj godini života djeteta.

U budžetu USK za 2026. po prvi put postoji poseban kod za demografski razvoj — 1 milion KM. To je signal, ali nije politika. Mjere su rasute po odlukama Vlade i stavkama budžeta. Iznosi su mali i često uslovljeni socijalnim statusom. Nema zakonske veze između novca za bebu, mjesta u vrtiću i stana. Dijaspora nema jednostavan paket povratka. Nema godišnjeg izvještaja Skupštini po općinama.

Cilj nije da Kanton za četiri godine „napuni kanton djecom“. Cilj je da se zaustavi slobodan pad, da porodica dobije predvidiv paket i da se vlast obaveže brojkama.

III. Obuhvat rješenja

Zakonom se:

1. uvodi kantonalna jednokratna naknada za novorođenče (1.500 / 3.000 / 5.000 KM prema redu djeteta) i mjesečni dodatak za njegu u trajanju od 24 mjeseca (80 / 150 / 220 KM), s uvećanjima za samohranog roditelja, ruralno područje i dijete s teškoćama;
2. uvodi vaučer za vrtić do 180 KM mjesečno dok nema javnog mjesta, vaučer od 150 KM za školski pribor prvog razreda i zadržava besplatan prijevoz učenika;
3. uvodi stambeni prioritet porodice s djetetom, koji se detaljno uređuje Zakonom o priuštivom stanovanju;
4. uvodi poticaj poslodavcu do 2.400 KM uz zabranu otkaza 18 mjeseci i fleksibilan rad u kantonalnim institucijama;
5. uvodi paket povratka dijaspore od 4.000 KM, uz prednost za vaučer i stan i 24 mjeseca oslobođenja kantonalnog dijela poreza na dohodak za obrt;
6. osniva Fond kao poseban budžetski račun, Kantonalno vijeće za demografiju i Jedan šalter pri centrima za socijalni rad;
7. nalaže da najmanje 20% federalnog transfera namijenjenog demografiji ide u Fond i da se iznosi ne smiju smanjiti u toku mandata bez izmjene zakona.

IV. Usklađenost s drugim propisima

Prijedlog je dopuna, a ne zamjena, federalnih i kantonalnih prava iz materijalne podrške porodicama s djecom i socijalne zaštite. Poresko oslobođenje za povratnika ograničeno je na kantonalni dio poreza na dohodak i mora ostati u okviru poreskih propisa FBiH i Kantona. Stambeni prioritet iz člana 19. provodi se kroz Zakon o priuštivom stanovanju mladih i porodica. Evidencija povratnika ograničena je na svrhu ovog zakona i Zakon o zaštiti ličnih podataka.

V. Finansijski učinak

Radna procjena računa s oko 1.350 rođenih godišnje. Fond u prvoj godini ne može biti manji od 8 miliona KM. Okvirna struktura u četiri godine (mil. KM): naknade za novorođenče 13,4; mjesečni dodaci 14,2; vaučeri za vrtić 9,2; školski pribor 1,0; poticaji poslodavcima 3,0; paketi povratka 2,5; informisanje i evaluacija 0,45; rezerva 2,20. Ukupno oko 46 miliona KM. Izvori: rast postojećeg koda od 1 miliona KM, obavezni udio federalnog demografskog transfera, realokacija nestrukturiranih grantova i donacije. Kapitalna izgradnja vrtića ide iz zakona o kapitalnim investicijama, ne iz ovog Fonda. Administracija Fonda ne smije preći 4%. Procjena nije zamjena za službenu fiskalnu ocjenu Ministarstva finansija.

VI. Mjerila provedbe

Mjerila su: broj korisnika po pravima i općinama; vrijeme rješavanja zahtjeva; utrošak Fonda; broj vaučera i povratnika; broj odbijenih zahtjeva s razlozima; kretanje broja rođenih. Ako se broj rođenih smanji više od 5% u odnosu na prethodnu godinu, Vijeće u roku 60 dana predlaže korekciju mjera. Godišnji izvještaj Skupštini podnosi se do 31. marta i objavljuje isti dan.